

Althandl vagy középső Fuchsloch.

A stefultói völgynek *Siglisberg* és a *Tanád* alatt fekvő és északfelé kanyarodó része, mely ma *Szélaknának* (Wind-

schacht) neveztetik, azon időkben, melyekről szólni akarunk, csak az *alsó-, közép- és felső Fuchsloch* név alatt volt ösmeretes, mely elnevezések a nép közt ma is használtatnak; e vidéken vonúl át a kórháztelér, és Biebertelér, a közöttük fekvő számos erekkel és szakadékokkal. A bányamivelés e vidéken oly régi, hogy kezdetéről hiteles adatokkal nem birunk; a XVI-ik század közepén, midőn hiteles adataink kezdődnek, a mivelés — az akkori időkhöz képest — már nagy terjedelmű és első fénykorát túl élve már hanyatló állapotban lévő vala, a *felső-, közép- és alsó Fuchslochi* és a *Wolfschachti* nagyobb társulatok telkei mellett még több apró vállalat létezett, a minnyájukat alávéjő *Bieberaltárna* pedig már közeledett azon időponthoz, hogy egyiket a másik után adófizetőjévé tegye, és végre magába olvassza.

A *közép Fuchslochi* társulat lehetett régebben a legtekintélyesebb, mert rajta maradt az *Althandl* elnevezés, és egy ér, melyen dolgozott, *althandler* érnek neveztetik maiglan.

A hírek, melyek e vállalatokról reánk maradtak, kivétel nélkül csak birtokviszonyokra vonatkoznak; azon időkben, midőn e vállalatok fennállottak, csak nagyon kivételesen jegyeztetett fel egy vagy más üzemi adat.

Althandelről vagy *közép Fuchslochról* legelőször 1546 octóber 4-én találunk egy feljegyzést, melyben megemlíttetik, hogy 1533-ban határ-jegy üttetett *középső- és felső Fuchsloch* között.¹⁾

1548 november 9-én megengedettett Markus Miklósnak, hogy a *közép Fuchsloch* mellett a „*Grundl*“ nevű helyen kutathasson.²⁾

1550-ben Markus Miklós, ki az *alsó Fuchslochi* társulat főrészesese is volt, egyességet kötött a többi részesek nevében a *középső Fuchsloch*-iakkal, hogy egy esztendeig közöttük béke legyen, egymás bányáit el ne kérjék, egymás terményeit el ne hordják, és ha egymással lyukasztanak, békével egyezkedjenek, vagy pedig a bányamester határozzon az ügyben, és az ő határozatát feltétlenül kövessék.³⁾

^{1), 2), 3)} Selmeczi bányabirósági jegyzőkönyv.

1551 június 5-én a *közép Fuchslochi* társulat, melynek részesei: Schlaher Quirin, Öder Simon, Rubigalli Pál, és Lehotzky Péter valának, megvette az egész *Wolftárnai* birtokot 1600 fton; *Wolftárna* részesei voltak: Rubigalli Pál, Schlaher Quirin, és Lehotzky Péter: az adás-vevési szerződés Boroszlóban kelt, és beiktattatott a selmeczi bányabirósági jegyzőkönyvbe 1551 octóber 3-án ¹⁾

1552 január 9-én Schlaher Quirin és Öder Simon a *közép Fuchslochi* társulat részeseinek nevében egyességet kötött Markus Miklóssal, hogy húsvétig békében dolgoznak egymás mellett mint jó szomszédok; april 23-án azután meghosszabbították e békét egy fél évre.²⁾

1553 szeptember 16-án Rubigalli Pál selmeczi bányapolgár Schlaher Quirin és Öder Simon nevében felajánlotta ajándéknak a *közép Fuchsloch* $\frac{1}{16}$ részét I. Ferdinand királynak,³⁾ és ez ajándék el is fogadtatott.

Ugyanez év november 28-áról van a selmeczi városi levéltárban I. Ferdinand királynak egy eredeti rendelete, melyben meghagyja Selmech városának, hogy a *Biebertárnai* és *közép Fuchslochi* társulatok között a víz emelése miatt fennforgó vitában magukat minden bírósokodástól tartóztassák, mert ezen eset tárgyalására ő egy külön bírót fog kiküldeni, a kinek kijelölésére Khüenring Kristóf beszterczebányai praefectust, Scharberger János selmeczi alkamaragrófot, és Roll Farkas körmöczi alkamaragrófot már utasította.⁴⁾

1554 január 28-án *közép Fuchsloch* és *Biebertárna* között szerződés kötött, mely szerint a *közép fuchslochiai* elismerik, hogy *Biebertárna* tőlük a vízemelésért a hetedet követelheti. E szerződés nincs meg egész terjedelmében, de megemlíttetik egy 1560 február 28-án kötött szerződésben, melylyel a régibb szerződés említett pontja megváltoztatni határoztatott, mint-hogy Ő Felsége a bányapolgároknak nagyobb beváltási árt engedélyezvén, a régen szünetelő *közép Fuchsloch* újból felvé-

¹⁾ Selmeczi bányabirósági jegyzőkönyv.

²⁾ Selmech városi levéltár.

³⁾ Schmidt, Sammlung der Berggesetze I. 224 l.

⁴⁾ Selmech városi levéltár.

tetni és mivelteni szándékoltatik, Ő Felsége kegyelmes engedélye nélkül pedig talán örökre szünetelt volna.

Megengedi e szerződésben *Biebertárna*, hogy *közép Fuchsloch* részesei az ő mély mivelésük vizeit a biebertárnai aknában saját költségükön 10 éven át emelhessék a biebertárnai kezelés akadályozása nélkül, *közép Fuchsloch* ezen engedélyért azon érczekből, melyeket a *Biebertárna* szintje alatt fog termelni, a fél hetedrész fogja adni a Biebertárnaiaknak; a régi szerződés egyéb pontjai teljes épségben maradván.

E szerződés kötésénél jelen voltak *közép Fuchsloch* részéről: Khreiszl Miklós alkamaragróf a kincstár nevében, Rubigalli Pál saját nevében. Gastner Boldizsár és Lorberer Burghard az ő principálisuk Öder Vitus nevében és Kuchler Bertalan mint Schlaher Quirin ügynöke; *Biebertárna* részéről pedig: Kheffer György, Hackhl István, Moldner Mihály és Markus Jakab saját nevükben, Tischler Boldizsár a Schall örökösök nevében, Rathuel Joachim és Wolf János Sali Jeromos nevében.¹⁾

Közép Fuchsloch ez időn túl még hosszabb ideig mivelésben állott; 1574 február 14-ről találunk egy kimutatást,²⁾ melyben felvan jegyezve, hogy akkori részesei voltak:

a kincstár	$\frac{1}{16}$	résszel
Rubigalli Pál	$\frac{8}{16}$ és $\frac{1}{32}$	„
az Öder család	$\frac{6}{16}$ és $\frac{1}{32}$	„

Hogy mikor szűnt meg e vállalat? arról nincs határozott adatunk, de minthogy a XVI-ik század vége felé a mostani Szélakna vidékén levő bányák mind felhagyattak a vízemelés terhes költségei miatt, valószínű, hogy az *Althandl* vagy *közép Fuchsloch* nevű vállalat is akkor hagyatott el, ámbár 1618 szeptember 6-án még fennállott a közép fuchslochi társulat, és részesei voltak akkor:

a kincstár	$\frac{1}{16}$	résszel
„ Khielmann után	$\frac{2}{16}$	„
„ Lorberer után	$\frac{6}{16}$, $\frac{1}{32}$	„
a Brennerszövetkezet	$\frac{6}{16}$, $\frac{1}{32}$	„ ³⁾

¹⁾ Kachelmann János hátrahagyott iratai.

²⁾ Selmecei városi levéltár.

³⁾ Selmecei bányabirósági jegyzőkönyv.